

2010WMC6 bijlage

**Beleidsnota Beeldende
Kunst provincie Utrecht
2010-2012**

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1.	Landelijke ontwikkelingen	3
1.2.	Herijking provinciaal beleid	3
2.	Uitgangspunten en hoofdlijnen Beeldende kunstbeleid 2009-2012	4
2.1.	Uitgangspunten	4
2.2.	Hoofdlijnen	4
2.2.1.	Regionale basisvoorziening beeldende kunst	4
2.2.2.	Provinciale Kunstuitleen	4
2.2.3.	Voorziening Nieuwe Media	4
2.2.4.	Kunst in ruimtelijke ontwerpprocessen	5
3.	Uitwerking beleid 2009-2012	5
3.1.	Centrum Beeldende Kunst Utrecht (CBKU)	5
3.2.	Nieuwe media	6
3.3.	Kunstuitleen Utrecht	7
4.	Regierol provincie	7
5.	Middelen	8

1. Inleiding

1.1. Landelijke ontwikkelingen

Het beleid en bijbehorende subsidiestelsel op het gebied van beeldende kunst heeft in de eerste jaren van de 21^e eeuw niet geleid tot een verbetering van de kwaliteit van het aanbod en tot versterking van de relatie tussen kunstenaar en publiek. Deze constatering en de noodzaak voor een koerswijziging, gebaseerd op adviezen van zowel de Raad voor Cultuur als het Fonds voor Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst in 2006 en 2007, wordt breed gedeeld.

De minister van OCW heeft vervolgens in juli 2007 de notitie “Kunst van leven” uitgebracht waarin het stimuleren van (top)talent en het zorgen voor een brede basis voor cultuur centraal staan. Specifiek voor Beeldende kunst is het doel een scherpere selectie op kwaliteit, een betere wisselwerking tussen aanbod en publiek en een stevigere verankering van beeldende kunst in de maatschappij.

Speciale aandacht gaat daarbij uit naar innovatie en e-cultuur en de rol van nieuwe media daarin als onderdeel van de (beeldende) kunst. Daarnaast is een scherpere verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende overheden noodzakelijk om deze doelen te bereiken. Binnen deze nieuwe constellatie is het Rijk primair verantwoordelijk voor de (inter)nationaal georiënteerde (presentatie)instellingen binnen de basisinfrastructuur. De fondsen en de zogenaamde stedelijke knooppunten dragen de zorg voor het middensegment bestaande uit de lokale beeldende kunstinstellingen. In de provincie Utrecht gaat het om de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Deze gemeenten zijn samen met de provincies ten slotte verantwoordelijk voor een basisvoorziening voor beeldende kunstenaars en het publieksbereik binnen hun grondgebied. De daarmee samenhangende herijking van het subsidiebestel heeft er toe geleid dat de Rijksgeldstroom BKV zoals die in de periode 2005-2008 beschikbaar was voor gemeenten en provincies, vanaf 2009 wordt ingezet voor de basisinfrastructuur van het Rijk en de stedelijke knooppunten.

1.2. Herijking provinciaal beleid

De geschetste landelijke ontwikkelingen hebben consequenties voor de positie van de provincie Utrecht in het beeldende kunstenveld en hebben geleid tot een noodzakelijke herijking van het provinciaal beleid. In de Cultuurnota 2009-2012 zijn de kaders en hoofdlijnen hiervoor vastgesteld. In het kader van de meerjarige subsidieverlening voor culturele instellingen worden met ingang van 2009 geen middelen meer beschikbaar gesteld voor lokale beeldende kunstinstellingen.

Met de wijziging van het Rijksbeleid en hieruit voortvloeiende herverdeling van de Rijksgeldstroom BKV, is de rijksbijdrage ten behoeve van de exploitatiesubsidie van het Centrum Beeldende Kunst Utrecht (CBKU) komen te vervallen. Voor de jaren 2009 en 2010 wordt het wegvallen van deze rijksbijdrage daarom door ons gecompenseerd. Deze compensatie wordt, evenals de financiering van de reguliere exploitatiesubsidie ten behoeve van het CBKU en Kunstuitleen Utrecht, volledig uit provinciale middelen gefinancierd.

De provinciale collectievorming met betrekking tot de verzameling provinciale tekeningen wordt in 2010 beëindigd. Wij zijn met het Centraal Museum in gesprek om onze verantwoordelijkheid voor de collectie op een goede en zorgvuldige manier af te bouwen en over te dragen (zie ook paragraaf 5 middelen, onderdeel Tekeningencollectie).

2. Uitgangspunten en hoofdlijnen Beeldende kunstbeleid 2010-2012

2.1. Uitgangspunten

In de Cultuurnota 2009-2012 hebben we onze ambities, doelen en resultaten voor de komende jaren op hoofdlijnen verwoord. Deze zijn onder andere gebaseerd op het advies van de commissie Cultuurnota 2009-2012 (cie. Staal) in het kader van de advisering voor meerjarige culturele subsidies.

De commissie Staal geeft ondermeer een beschouwing op de trends en ontwikkelingen binnen de Utrechtse beeldende kunst sector. Daarnaast geeft zij een advies ten aanzien van individuele instellingen in deze sector. De ambities en aanbevelingen uit beide nota's vormen samen met de geschetste landelijke ontwikkelingen de basis voor deze beleidsnotitie. Tot slot spiegelen we de beleidskeuze aan de vergezichten zoals die in de Staat van Utrecht 2040 zijn geformuleerd.

De beleidsvoornemens moeten in lijn zijn met de in het Rijksbeleid vastgestelde verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende overheden. De provincie draagt mede zorg voor de kwaliteit en spreiding van het lokale en regionale aanbod. Een accent wordt daarbij gelegd op de stimulering van de koppeling tussen aanbod en publiek voor de periode 2010-2012.

De beleidsinzet voor de komende jaren moet aansluiten bij de hoofddoelen van de Cultuurnota 2009-2012. Het draait daarbij om het benutten en versterken van de kwaliteit en het verbeteren van het bereik en daarmee de zichtbaarheid van de beeldende kunst. De instrumenten om deze doelen te bereiken vormen een onderdeel van de provinciale basisinfrastructuur en volgen de observaties en adviezen van de commissie Cultuurnota 2009-2012.

2.2. Hoofdlijnen

Voor de komende periode bestaan de hoofdlijnen van het provinciale beeldende kunst beleid uit:

- een collectieve regionale voorziening voor beeldende kunst(enaars);
- een rijke en toegankelijke collectie van de provinciale Kunstuitleen;
- stimuleren van een voorziening op het gebied van nieuwe media;
- inzet van (beeldende) kunst om ruimtelijke ontwerpprocessen mede vorm te geven.

2.2.1. Regionale voorziening beeldende kunst

Voor de komende periode zetten we aan de aanbodzijde in op consolidatie van de collectieve regionale basisvoorziening voor beeldende kunstenaars. Onze ondersteuningsinstelling het Centrum Beeldende Kunst Utrecht (CBKU) zal deze basisvoorziening verzorgen. Zij zullen zich richten op een drietal kerntaken, te weten: het informatiecentrum, het tentoonstellings- en presentatieprogramma en het grafisch atelier.

2.2.2. Provinciale Kunstuitleen

Aan de afnamezijde is de provinciale Kunstuitleen de ondersteuningsinstelling om kunst te distribueren naar de Utrechtse burger en het bedrijfsleven. Een rijke en toegankelijke collectie in samenhang met publieksgerichte en educatieve projecten in de regio zijn daarbij speerpunten.

2.2.3. Voorziening Nieuwe Media

Een specifieke ontwikkeling binnen de beeldende kunst betreft de opkomst van de nieuwe media instellingen onder de noemer e-cultuur. Wij stimuleren in de periode 2010 t/m 2012, in samenwerking met onze partners, de ontwikkeling van een voorziening op het gebied van nieuwe media.

Met het stimuleren van de voorziening op het gebied nieuwe media bevorderen we deskundigheid en kwaliteit van kunstenaars binnen dit werkveld, een taak waar we als provincie medeverantwoordelijk voor zijn. Met onze (financiële) inzet dragen we bij aan de invulling van deze voorziening en stellen we onze ondersteuningsinstelling CBKU in staat om hierin een volwaardige rol te gaan spelen. Hiermee dragen we bij aan de artistieke productie en vernieuwing, een van de hoofddoelen van de Cultuurnota 2009-2012. Ten slotte kan vermeld worden dat de ontwikkeling van een voorziening op het gebied van nieuwe media goed aansluit bij het beleidsadvies, zoals geformuleerd in het scenariorapport "Strategische analyse Utrecht 2040", om de hoogwaardige creatieve en kenniseconomie in Utrecht te stimuleren.

2.2.4. Kunst in ruimtelijke ontwerpprocessen

Naast deze basisvoorzieningen ten dienste van de autonome beeldende kunst, zetten wij (beeldende) kunst in om ruimtelijke ontwerpprocessen mede vorm te geven. Het doel is het versterken van de kwaliteit en identiteit van de leefomgeving. Het gaat hier om artistieke interventies en toepassing van creatieve concepten om betekenis en inhoud te geven aan dergelijke processen.

Creativiteit wordt steeds meer als waarde beschouwd bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Dit geldt specifiek al voor de inzet van (beeldende) kunst(enaars) binnen ruimtelijke ontwerpprocessen. In de provincie Utrecht waar ruimte schaars is, de ruimtelijke dynamiek groot en de landschappen een grote cultuurhistorische waarde hebben, is nut en noodzaak voor toepassing van dit "gedachtegoed" evident. Als bovenlokaal bestuursorgaan is de provincie de aangewezen partij om als initiator en regisseur te functioneren. Als het gaat om het verbinden van kunst, erfgoed en samenleving is het CBKU voor ons de aangewezen partij om hier mede vorm aan te geven. De afgelopen jaren heeft het CBKU namelijk diverse projecten op dit gebied uitgevoerd en daardoor veel kennis en ervaring vergaard. Het uitvoeringsprogramma Cultuur en Ruimte is het middel om deze beleidsinzet te effectueren, verdere uitwerking van dit thema zal dan ook in dat kader plaatsvinden.

3. Uitwerking beleid 2010-2012

3.1. Centrum Beeldende Kunst Utrecht (CBKU)

Het CBKU blijft voor ons een belangrijke ondersteuningsinstelling bij het vervullen van de provinciale functie voor het professionaliseren en ondersteunen van de sector beeldende kunst. Het CBKU zal in 2012 hét provinciaal expertisecentrum voor kunstenaars en publiek moeten zijn. Samenhang en waar mogelijk samenwerking met andere instellingen en organisaties in het (beeldende) kunstenveld is daarbij logisch en noodzakelijk. Het CBKU staat tegelijkertijd de komende jaren voor een forse opdracht. Met name het wegvallen van de Rijksgeldstroom BKV heeft samen met de hogere huurlasten, vanwege het betrekken van een nieuw verbouwd pand, consequenties voor de exploitatiebegroting van het CBKU. In de Cultuurnota 2009-2012 is vastgelegd dat wij een meerjarige exploitatiesubsidie beschikbaar stellen aan het CBKU. Het CBKU wordt tevens door de gemeente Utrecht ondersteund. Dit subsidiebedrag is circa een kwart van de provinciale bijdrage.

De bovengenoemde aanleidingen vormden voor het CBKU de noodzaak voor een grondige herdefiniëring van de organisatie. Het CBKU heeft de missie een bijdrage te leveren aan een levendig beeldend kunst klimaat in de provincie Utrecht. In samenhang met de in de inleiding geschetste herverdeling van overheidsrollen, gaat zij zich vanaf 2010 concentreren op de coördinatie en uitvoering van de onder 2.2.1. genoemde kerntaken.

Vanuit de rol als regisseur wil het CBKU kunstenaars en publiek informeren en productiefaciliteiten bieden voor kunstenaars middels het Grafisch Atelier. Ook wil het CBKU ontmoetingen tussen kunstenaars onderling en tussen kunstenaars en publiek realiseren. Het tentoonstellings- en presentatieprogramma is daarbij de motor om de trends en ontwikkelingen binnen beeldende kunst te signaleren en zichtbaar te maken. Het doel is daarbij het discours omtrent de beeldende kunst in Utrecht mede richting te geven.

Speciale aandacht wordt gevraagd voor de ontwikkelingen op het gebied van nieuwe media. Een facilitaire rol door het CBKU bij de groei van deze nieuwe loot van jonge makers is wenselijk. In relatie tot de ontwikkeling van de voorziening voor nieuwe media zal deze rol de komende jaren nader worden vorm gegeven.

Daarnaast ligt de kracht van het CBKU in het initiëren en begeleiden van projecten in het kader van kunst in de openbare ruimte. Deze taak, een bron van inkomsten van het CBKU, zal de komende jaren dan ook worden uitgebouwd. Door een markgericht benadering met een doelgroepgericht aanbod en een effectieve marketingstrategie profileert het CBKU zich als professionele partner. Een goede begeleiding in de ontwikkeling van kunstenaars met betrekking de inzet van kunst en kunstenaars in ruimtelijke ontwerpprocessen draagt hieraan bij.

Met de ingebruikname van het geheel verbouwde pand aan de Plompetorengracht beschikt het CBKU over een representatieve en uitstekend geoutilleerde locatie om bovengenoemde taken op een professionele en aansprekende wijze uit te voeren. Tenslotte zal binnen de organisatie CBKU het cultureel ondernemerschap nog meer als voorheen worden ontwikkeld waardoor de voorgenomen activiteiten effectief en marktgericht worden uitgevoerd.

Hoewel we te spreken zijn over de inhoudelijke kwaliteit van het tijdschrift van Lucas X zal deze om financiële en beleidsmatige redenen worden opgeheven. Een oriëntatie op een fusie met een vergelijkbaar tijdschrift heeft niets opgeleverd. Het blad is daarbij ook niet onmisbaar voor het realiseren van de missie van het CBKU.

Voor alle genoemde kerntaken geldt dat deze zich meer dan voorheen op de regio en dan met name op de stad Amersfoort moeten richten. Deze stad verdient vanwege haar groei en culturele ambities een volwaardige positie binnen de doelen en activiteiten van het CBKU.

We gaan in de periode 2010 t/m 2012 de kerntaken van het CBKU versterken. We willen dat de kwaliteit en zichtbaarheid van het CBKU wordt gewaarborgd en zich kan ontwikkelen. Het gaat ons met name om een nadrukkelijker positionering van het CBKU als professionele partner binnen het thema kunst in de openbare ruimte en het stimuleren van de regionale spreiding van activiteiten in het kader van het tentoonstellings- en presentatieprogramma. Hiervoor stellen we voor de jaren 2010 t/m 2012 middelen beschikbaar (zie paragraaf 5 middelen, onderdeel CBKU). Concrete voorbeelden zijn het opbouwen van een projecten portfolio en verzorgen van presentaties in Amersfoort. Medio 2010 zullen we op basis van een tussenevaluatie in samenspraak met het CBKU bepalen of de ingezette koerswijziging functioneert.

3.2. Nieuwe media

De vernieuwing in de kunsten ontstaan voor een steeds groter deel in de virtuele wereld van de e-cultuur. Mede door de aanwezigheid van toonaangevende opleidingen op het gebied van digitale media is er de afgelopen jaren een aantal nieuwe media instellingen ontkiemt in Utrecht.

Deze jonge organisaties hebben vanuit hun artistieke doelstellingen hun basis in de kunstensector maar opereren ook sectoroverstijgend en zijn daarmee tevens relevant voor andere culturele sectoren, wetenschap en creatief zakelijke sector. Parallel hieraan heeft de Utrechtse gamesector zich op de kaart gezet.

Bovengenoemde trends en ontwikkelingen zorgen ervoor dat er een groeiende behoefte is aan een voorziening op het gebied van nieuwe media in Utrecht.

Om de kwaliteit van de individuele sector te versterken maar ook om artistieke, wetenschappelijke en economische innovaties te bevorderen is interdisciplinaire samenwerking hierbij gewenst.

Het versterkt de creatieve sector wat leidt tot een aantrekkelijker vestigingsklimaat van stad en regio Utrecht voor zowel kunstenaars, (creatief) bedrijfsleven en de wetenschap.

We zullen in afstemming en daar waar mogelijk in samenwerking met de gemeente Utrecht, nieuwe media en ondersteunende instellingen zoals Task Force Innovatie en CBKU en de onderwijsinstellingen zoals de HKU, HU en UU een traject uitzetten om een dergelijke voorziening te realiseren. Een inventarisatie van wensen, belangen en doelstellingen is een eerste stap richting een functioneel en zichtbare voorziening in Utrecht.

Voor de initiatie en ontwerpfasen van deze voorziening stellen we de komende jaren middelen ter beschikking (zie paragraaf 5 middelen, onderdeel Nieuwe Media). In de loop van het traject bepalen we of en hoe een bijdrage aan de investering en exploitatie van de voorziening vanuit het cultuurbudget wenselijk en mogelijk is. Het spreekt voor zich dat medefinanciering door andere partijen uit zowel de culturele als economische sector in de verschillende ontwikkelingsstadia noodzakelijk zal zijn. Dit traject vindt plaats in samenspraak met het team economie zodat een integrale provinciale aanpak wordt gerealiseerd.

3.3. Kunstuitleen Utrecht

Kunstuitleen Utrecht dat als stafbureau fungeert voor de zes provinciale kunstuitlenen, vinden wij van belang om kunst bij een breed publiek onder de aandacht te brengen. Vanuit de Cultuurnota 2009-2012 stellen wij een meerjarige exploitatiesubsidie beschikbaar aan de Kunstuitleen Utrecht.

De gemeente Utrecht stelt ten behoeve van de exploitatie van de Kunstuitleen Utrecht een meerjarige subsidie van dezelfde orde beschikbaar.

Kunstuitleen Utrecht heeft een turbulente periode achter de rug. Enerzijds was er enige tijd sprake van een verminderde aansturing, anderzijds was er de noodzaak voor een reorganisatie na jaren van groei en de daarmee gepaard gaande toename in de personele bezetting. Medio 2009 kunnen we concluderen dat de organisatie is uitgelijnd waardoor interne werkprocessen zijn verbeterd en de communicatie en samenwerking met de kunstuitlenen in de provincie een positieve impuls hebben gekregen. Momenteel wordt de gehele collectie doorgelicht en daar waar nodig gesaneerd om zo een aantrekkelijke en inzichtelijke collectie aan de leners te presenteren. Digitale registratie van de collectie is hiervan een onderdeel.

Op dit moment zijn er 6 dienstverleningsovereenkomsten tussen provinciale kunstuitlenen en de vestiging in Utrecht. Daarnaast worden met een tweetal provinciale vestigingen, Zeist en Vianen, gesprekken gevoerd die in 2009 tot een overeenkomst moeten leiden.

Specifiek voor een nog betere spreiding en profilering van de provinciale collectie en daarmee een verbreding van het publieksbereik in de regio Utrecht stellen wij de komende jaren extra middelen beschikbaar (zie paragraaf 5 middelen, onderdeel Kunstuitleen Utrecht). De extra middelen zullen worden verdeeld over drie speerpunten: categoriseren, digitalisering en restauraties aan de kunstwerken. In 2009 is Kunstuitleen Utrecht reeds gestart met het beoordelen en indelen in categorieën. Dit proces wil Kunstuitleen Utrecht continueren. Er is namelijk slechts een deel van de collectie beoordeeld. Voorwaarde voor het beschikbaar stellen van deze middelen is wel dat de lokale partners actief bijdragen aan de spreiding van de collectie en een meetbare toename van haar publieksbereik gerealiseerd wordt. In overleg met Kunstuitleen Utrecht zullen we de komende jaren hier nadere invulling aan geven.

De ontplooiende publieksactiviteiten en educatieve projecten alsmede de samenwerking met partners zoals ZIMIHC en Kunst Centraal vinden we positief. Voor de komende periode is de uitdaging om dergelijke activiteiten en projecten nog meer in en met de regionale vestigingen uit te voeren en te verankeren. Aangezien de regionale vestigingen bijna allemaal een onderdeel vormen van de regionale bibliotheek ligt een projectmatige samenwerking op het gebied van educatie en publieksbereik tussen kunstuitleen en bibliotheek voor de hand.

4. Regierol provincie

Vanwege de gewijzigde positie in het beeldende kunstveld zullen wij meer een regie en verbindingsrol gaan vervullen. We stimuleren samenwerking tussen instellingen en bevorderen samenwerking tussen instellingen en gemeenten. Naast de meerjarige exploitatiesubsidie brengen we het CBKU en Kunstuitleen Utrecht de komende jaren met gerichte aanvullende financiële ondersteuning beter in positie, zodat zij hun rol en taak in de beeldende kunst sector nog beter kunnen vervullen.

In het kader van de beleidscyclus blijven we continue in gesprek met CBKU en Kunstuitleen Utrecht. Het ontwikkelen, implementeren, uitvoeren en monitoren van beleid in samenhang met de financiële inzet zijn hierin de belangrijkste elementen om sturing te geven aan het beeldende kunstbeleid.

Dit jaar zullen we het begrip horizontale verantwoording introduceren. Hiermee stimuleren we dat beide instellingen zich meer tot hun klanten en vergelijkbare instellingen in het land gaan verhouden. Tenslotte blijven wij in gesprek met onze gemeenten om enerzijds tot een realistische verantwoordelijkheidsverdeling te komen en anderzijds het belang van beeldende kunst in de samenleving en de rol die het CBKU en Kunstuitleen Utrecht hierin kunnen spelen over het voetlicht te brengen.

5. Middelen

De beleidsnota kent wel financiële gevolgen, de gevolgen passen echter binnen de beschikbare budgetten. De reguliere jaarlijkse uitgaven voor de verschillende onderwerpen uit de beleidsnota Beeldende Kunst 2010 - 2012 zijn conform de beschikbare middelen uit de cultuurnota 2009 – 2012. De compensatie aan het CBKU voor het wegvallen van de Rijksgeldstroom BKV (€ 131.000,-) voor 2009 en 2010 wordt gedekt uit het Coalitieprogramma 2008-2011.

Naast de exploitatiesubsidie voor het CBKU (€ 338.000,-) en PKU (€ 219.000,-) is jaarlijks afgerond € 104.000,- beschikbaar gesteld vanuit de Cultuurnota 2009-2012 om de beleidsdoelstellingen (mede) te realiseren onder de noemer 'Overige beeldende kunstorganisaties'. Met het vaststellen van de beleidsnota Beeldende Kunst 2010 - 2012 ligt de besteding van deze middelen nader uitgewerkt vast. We gaan deze middelen voor de periode 2010 t/m 2012 op de volgende manier inzetten:

Onderwerp	2010	2011	2012	Totaal
Nieuwe Media	€ 40.000,-	€ 40.000,-	€ 40.000,-	€ 120.000,-
CBKU	€ 35.000,-	€ 35.000,-	€ 35.000,-	€ 105.000,-
Kunstuitleen Utrecht	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 60.000,-
Tekeningencollectie	€ 9.000,-	€ 9.000,-	€ 9.000,-	€ 27.000,-